

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Lectionarius de tempore - Cod. Aug. perg. 13

[Reichenau ?], [13. Jh.]

Sabbato. Secundum Lucam [= 4,38]. Omelia lectionis eiusdem. In octava Pentecosten. Sermo b. Gregorii pape. lectio I. Secundum Iohannem [= 3,2-16]. Omelia venerabilis Bede presbyteri de eadem lectione.

[urn:nbn:de:bsz:31-41548](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-41548)

paralyticum curauit lucas breuandi gratia
preterit. sed matheus et marcus qui nar-
rant questionem facere uidentur. Quo-
quidem matheus in ciuitate sua. marcus
incapharnaum. hoc eum fecisse testatur.
Que difficultus questio solueretur. si
matheus etiam nabareth nominaret.
Hunc uero uel ipsa galilea in qua erat
nabareth. intelligenda est ciuitas christi.
propter distinctionem uidelicet regio-
nis transmare gesarenorum. de qua
transfretando sicut matheus scribit
uenerat galileam. uel certe ipsa caphar-
naum ciuitas christi dicta est. quam non
nascendo sed uirtutibus illustrando. su-
am ipse fecerat. Et ecce uiri portantes
in lecto hominem qui erat paralyticus.
quererant eum inferre. et ponere
ante eum. Tu autem. 11
Curatio paralytici huius anime
post diuturnam illecebre carna-
lis inertiam ad christum suspirantis. indi-
cat saluationem. Que primo omnium
ministris qui eam subleuent et christo
offerant. id est bonis doctoribus. qui spe-
sanationis opemque intercessionis sugge-
rant indiget. Qui bene marco narra-
te quatuor fuisse reperunt. siue quia
quatuor euangelii libris. omnis predi-
cantium uirtus. omnis sermo firmatur.
quia seu quia quatuor sunt uirtutes
quibus ad promerendam sospitatem fidu-
cia erigitur. de quibus in eterna sapien-

tie laude dicitur. Sobrietatem enim do-
cet. et sapientiam et iustitiam et uirtutem.
quibus utilius nihil est in uita hominibus.
Quas non nulli diuersis nominibus. pru-
dentiam. fortitudinem. temperantiam.
et iustitiam appellant. Et non inueni-
entes qua parte illum inferrent pertur-
ba. ascenderunt supra tectum. pregu-
lasque summiserunt illum cum lecto in

D medio ante ihm. 111
desiderant paralyticum christo of-
ferre. sed turba interposita ab
omni parte recludunt. quia sepe ani-
ma post infirmam torporis desidiam
ad deum resipiscens. et superne gratie re-
medio cupiens innouari. prisce con-
suetudinis obstaculo retardatur. se-
pe inter ipsas orationis secreta dulce-
dines. et quasi suaue cum domino colloqui.
turba cogitationum intueniens. acie-
mentis ne christus uideatur. includit.
Et quid inter hec agendum. Non utique
in infimis exterius qua turbe tumultu-
antur remanendum. sed tectum do-
mus in qua christus docet ascendendum.
id est sacre scripture sublimitas est
appetenda. itaque dominum cum psalmista die
noctumque meditanda. In quo enim corri-
git uiam uiam suam. In eusto dien-
do sermones tuos. Et summiserunt
illum cum lecto in medio ante ihm

S A B B A T O .
S C R I P T U R A . L V C A O .

gulo temp. **S**urgens ihs de synagoga
intouit in domū symonis. Socrus autē
symonis tenebatur magnis febris
q̄ rogauerunt eum pea. **ET RET;**

OMNIA LECTIOHIS ADE.

SIRYMA ADE
monio liberatum. mora
liter animū ab in
munda cogitatione purgatum. significare
dixerimus. consequenter femina fe
bribus tenta. sed ad imperiū dñi cu
rata. carnem ostendit a concupiscen
tie sue feruore. p̄ continentie p̄cepta
frenatā. Omnis enim amaritudo. q̄
ua. q̄ indignatio. q̄ clamor. q̄ blas
phemia. spē immundi furor ē. For
nicationē uero q̄ immunditiam. libi
dinem. cōcupiscentiam malā. q̄ aua
riciam que est symulachroz seruitus.
febrem ulecebrose carnis intelligimus.
Et rogauerunt illum pea. Et stans
sup eam. impauit febrī. q̄ dimisit eā.

Modo saluator rogatus. **11.**
modo utro curat egrotos.
ostendens se contra pecca
torum quoq; passionē. q̄ p̄cibus
semp̄ annuere. fidelū. q̄ ea que ipsi
minime in se intelligunt. uel intelli
genda dare uel pie petentib; etiam
non intellecta dimittere. iuxta qd̄
psalmista postulat. Deueta quis intel
ligit. Ab occulis meis munda me
dñe. Et continuo surgens ministra

bat illis. Naturale est febrientantib; inci
piente sanitate lascessere. q̄ egrotationis
sentire molestiā. Verum sanitas que dñi
confertur imperio. simul tota redit. q̄
non solum ipsa tota redit. sed q̄ tanto
robore comittante. ut eis continuo qui
se uiuerant. ministrare sufficiat. q̄ upe
ta leges tropologie. membra que serue
rant in munditie ad iniquitatē ut frue
tificarent morti. seruant iustitie inui
tam eternam. **111.**

Cum sol autem occidisset. om̄s
qui habebant infirmos uariis
languorib; ducebant ulos ad ihm. At
ille singulis manus imponens. curabat
eos. Solis occubitus. passionē mortēq;
significat illius qui dixit. Quamdiu
sum in mundo. iux sum mundi. Et sole
occidente plures demoniaci. quā ante
plures sanantur egroti. quia qui tem
poraliter uiuens in carne. paucos iudeoz
docuit. calcato regno mortis. omnibus
portem gentib; fidei salutisq; dona
transmisit. Cui ministris. quasi uite lu
cisq; p̄conibus. psalmista canit. Iter fa
cite ei. qui ascendit sup occasum. Super
occasum quippe dñs ascendit. quia un
de in passione occubuit. inde maiore
suam glām resurgendo manifestauit.

In oct̄ Pentecosten. Sermo. B.

S Gregorū pp̄. lect̄. 1.
PIRITUS DÑI
ornauit celos. Ornamenta

celorum sunt uirtutes p̄dicantiū. Quot enim sunt bona p̄dicantiū. tot sunt ornamenta celoz. Hinc rursum scriptū ē. Verbo d̄ni celi firmati sunt. q̄ sp̄s oris eius. omnis uirtus eoz. Verbum enim d̄ni. filius est patris. Sed eosdem celos. uidelicet sc̄os ap̄los. ut tota simul trinitas. ostendatur op̄ata. repente de sc̄i sp̄e diuinitate adiungitur. Et spiritu oris eius. omnis uirtus eoz. Celoz igit̄ uirtus de sp̄u sumpta est. quia mundi hui' potestatib; contraire non p̄sumerent. nisi eos sc̄i sp̄e fortitudo solidasset. Tu autem **II.**

Libet oculos fidei. in uirtute opificis hui' attollere. atq; sparsim patres testamenti noui ac ueteris considerare. ecce ap̄tis eisdē oculis fidei. dauid. amos. danielem. petrum. paulum. matheum intueor. q̄ sc̄s iste sp̄e. qualis sit artifex considerare uolo. s; in ipsa mea consideratione deficio. Implet nanq; citharedum puerū. q̄ psalmistam facit. Implet pastorem armentariū. sicomoros uellicantē. q̄ p̄pham facit. Implet abstinentē puerū. q̄ iudicem senū facit. Implet piscatorem. q̄ p̄dicatōrē facit. Implet p̄secutorē. q̄ doctorē gentiū facit. Implet publicanū. q̄ euangelistā facit. **III.**

Qualis est artifex iste sp̄e. Nulla addiscendū mora agitur. In omne qd̄ uoluerit. mox ut

tetigerit. mentē docet. solūq; tetigisse docuisse est. Nam humanū animū subito ut illustrat immutat. Abnegat hunc repente qd̄ erat. exhibet repente qd̄ n̄ erat. Pensemus sc̄os p̄dicatores m̄os. quales hodierna die reperit. quales fecit. Certe qui in uno conclau. p̄uideorum metu residebant. natiuitatis sue. singuli linguā nouerant. q̄ tam nec ea ipsa lingua quā nouerant. aperte xp̄m loqui p̄sumebant. Venit spiritus q̄ in ore eoz. p̄diuersitate linguarum docuit. in mente aut̄ ex auctoritate roborauit. Ceperunt q̄ in aliena xp̄o eloqui. qui de illo prius q̄ in sua lingua loqui metuebant. **IIII.**

Inflammatū cor. despexit tormenta corporis. que ante metuebat. uicit iū carnalis formidinis. p̄ amore conditoris. Et qui prius suis aduersariis succumbebant formidine. eis iam p̄erant auctoritate. Qui ergo eos intante celsitudinis culmen erexit. quid aliud dixerim. nisi quod mentes terrenoz. hominū celum fecit. Pensate fr̄s km̄. post incarnationem unigeniti filii. qualis sit hodierna sollempnitas. de aduentu sp̄e sc̄i. Sicut enī illa. ita quoq; q̄ hec est honorabilis. In illa quippe d̄s. in se p̄manens. semet ipsum creauit hominē. in ista uero homines uenientem desup susceperunt d̄m. In illa d̄s naturalit̄ factus

factus est homo. in ista homines facti sunt
padoptionem dñi. Si ergo remanere
carneles in morte nolimus. hunc fratrem
kñm uiuificantem spm amemus. **v.**

Quia caro spm nescit. dicat for-
tasse carnali cogitatione ap-
se aliquis. Quomodo diligere ualeo.
quem ignoro. Hec et nos concedimur.
quia mens uisibilibus intenta. uidere
nescit inuisibilem. Nulla enim nisi ui-
sibilia cogitat. eaque et cum non agit.
eorum imagines intorsus trahit. Denique
in imaginibus corporeis iacet. surgere
ad incorporea non ualet. Unde fit.
ut tanto deterius creatorem nesciat.
quanto in cogitatione sua familiari
corpoream portat creaturam. **vi.**

Cum dñm uidere non possumus.
habemus aliquid quod agamus.
unde iter fiat. quo ad eum nostrae intel-
ligentiae oculus ueniat. Certe quem
in se uidere nullom ualemus. hunc
in seculis suis uidere iam possumus.
Quos dum mira conspiciamus agere. cer-
tum nobis fit in eorum mentibus dñm ha-
bitare. In re autem incorporea. a rebus
corporalibus usum trahamus. Nemo
enim nostrum orientem clare solem. in-
spetam illius intendendo. ualet con-
spicere. quia tensi in eius radibus ocu-
li reuerberantur. Sed sole illustratos
montes aspiciamus. et quia iam sol or-
tus est uidemus. Tu autem. **vii.**

Quia solem iustitiae in se ipso uide-
re non possumus. illustratos
montes claritate illius
uideamus. sanctos uidelicet apostolos. qui uir-
tutibus emicant. miraculis coruscant.
quos nati solus claritas perfudit. Et cum
in se ipso sit inuisibilis. pro nobis qua-
si per illustratos montes. se uisibilem pre-
buit. Virtus enim diuinitatis in se. qua-
si sol in celo est. uirtus diuinitatis in ho-
minibus sol in terra. Solem ergo iustitiae
intueamur in terra. quae uidere non pos-
sumus in celo. ut dum inoffenso pede
operis. per hunc in terra gradimur. ad intu-
endum illum. quandoque oculos et in ce-
lum leuemus. Sed inoffenso pede iter
nostrum in terra agitur. si deus ac proximus
integra mente diligatur. Nec deus enim
uere sine proximo. nec proximus uere di-
ligitur sine deo. Hinc est quod idem
spiritus sancto legitur discipulis datus. pro-
prie a deo in terra degente. postmodum a deo
in celo presidente. **viii.**
in terra datur spiritus. ut diligatur proximus.
in celo uero. ut diligatur deus. Sed
cur prius in terra. postmodum in celo.
nisi quod patenter datur intelligi.
quia iuxta uocem iohannis. qui fratrem
non diligit quem uidet. deum quem non
uidet quomodo potest diligere.
Diligam ergo proximum fratrem. amemus eum
qui iuxta nos est. ut peruenire ualeamus.
ad amorem illius. qui super nos est. Medite

tur mens imprimis quid exhibeat dō. ut
pfecte mereatur in dō gaudere cū pximo.
Tunc ad illam supne frequentie letitiam
puenimus. de qua scī sp̄c nunc pignus
accepimus. ad istum finē toto amore
tendamus. in quo sine fine letabimur.
Ibi supnoꝝ cuius societas scā. ibi sollem
nitas certa. ibi requies futura. secreta.
Ibi pax uera. que nobis iam non relin
quitur. sed datur.

Ibi pax uera. que nobis iam non relin
quitur. sed datur. **SCDM IOTHAN**
ijulio temp. **C**rat homo **HEO.**
exphariseis nichodemus nomine.
princeps iudeoꝝ. Hic uenit ad ihm
nocte. q̄ dixit ei. Rabbi. scimus q̄
adō uenisti magister. Nemo enī pot
hec signa facere que tu facis. nisi fue
rit d̄s cum eo. Respondit ih̄c. q̄ dixit
ei. Amā dico tibi. nisi quis renatus
fuerit denuo. non potest uidere reg
num dī. Dicit ad eum nichodemus.
Quomodo potest homo nasci. cum sit
senex. Nunquid potest in uentre ma
tris sue iterum introire q̄ nasci. Re
spondit ih̄c. Amā dico tibi. nisi quis
renatus fuerit ex aqua q̄ sp̄u. non pot
introire in regnū dī. Quod natum est
ex carne. caro est. q̄ qd natum est ex spi
ritu. sp̄c ē. Non mireris quia dixi tibi.
oportet uos nasci denuo. Sp̄c ubi uult
sp̄uat. q̄ uocem eius audis. sed non
scis. unde ueniat. q̄ quo uadat. Sic
est omnis. qui natus est ex sp̄u. Respo
dit nichodemus. q̄ dixit ei. Quomodo

possunt hec fieri. Respondit ih̄c. q̄
dixit ei. Tu es magister misrl. q̄ hec
ignoras. Amā dico tibi. quia quod
scimus loquim. q̄ quod uidimus te
stamur. q̄ testimoniu nrm n̄ accipit.
Si terrena dixi uobis q̄ non creditis.
quomodo si dixero uobis celestia cre
detis. Et nemo ascendit in celum ni
si qui descendit de celo. filius homi
nis qui est in celo. Et sicut moyses ex
altauit serpentem in deserto. ita exal
tari oportet filium hominis. ut om
nis qui credit in ipsum non pereat.
sed habeat uitam eternam.

OMELIA VERN B E D E P B R I . D E
S**E C U N D A M L E C T I O N E .**
S**I C U T E X L E C T I**
ONE scī euangelii. fratres
k̄m̄ audistis. princeps iu
deorum uenit ad ihm nocte. cupiens
secreta eius allocutione plenus disce
re mysteria fidei. cui apta ostensio
ne signoꝝ aliquatenus iam rudimen
ta p̄ceperat. Qui quō prudenter ea
que ab illo fieri uidebat intelligere
curauit. subtiliter ea que ab illo que
rebat. inuestigare p̄meruit. Rabbi
inquit scimus. quia adō uenisti ma
gister. Nemo enim potest hec signa
facere que tu facis. nisi fuerit d̄s cū
eo. Adō enim ihm uenisse. ad magi
steriū celeste. mundo adhibendum
uenisse confessus est. d̄m cū illo

fuisse miraculis p̄dentibus intellexit.
nec dum tamen ipsum d̄m eē cogno
uit. sed quia magistrū nouerat ueri
tatis. studiosē docendus adiit. merito
ad agnitionem diuinitatis eius p̄fecte
doctus subit. merito utriusq; nati
uitatis eius. diuine scilicet & huma
ne. sed & passionis atq; ascensionis
ipsius archana p̄cepit. nec non etiam
modum scēe generationis. ingressi
regni celestis. aliaq; p̄ plura doctne
euangē sacra m̄ta. d̄no reuelante di

R dicit. **x.**
Respondit ihe. & dixit ei.
Amā dico tibi. nisi quis renatus fue
rit denuo. non potest uidere reg
num d̄i. Que sententia tanto aptius
eunctis fidelibus lucet. quanto con
stat. quia sine hui' luce. fideles esse
nequeunt. Quis enim sine lauacro
regenerationis remissionem peccatorū
consequi. & regnum ualet intrare ce
lorum. Sed nichodemus qui nocte
uenit ad ihs. nec dum lucis m̄stria
capere nouerat. Nam & nox in qua
uenit. ipsam eius qua p̄mebatur ig
norantiam designat. Nec dum enim
eorum numero sociatus erat. quib;
ait ap̄ls. Fuitis aliquando tenebre.
nunc autem lux in d̄no. Sed inter eos
potius remanebat. quib; loquitur
esayas. Surge illuminare. quia uenit
lumen tuū. & gl̄a d̄m sup te orta est.

Respondit ergo nicho **xv.**
demus & ait. Quomo
do potest homo nasci. cum senex sit.
Nunquid potest in uentre matris sue
iterato introire & nasci. Quia enim
scēe natiuitatis adhuc nescius p̄seue
rabat. de salute autē sua iam sollicit
steterat. necessario de una quam no
uerat natiuitate an posset iterari. ul
quo ordine regeneratio posset im
pleri. querebat. ne hui' experte re
manendo. uite celestis particeps eē
nequiret. Notandum autē. quia quod
de carnali dixit. hoc etiam de spirita
li est generatione sentiendū. nequaq;
uidelicet tam. postquam impleta fue
rit. posse repeti. Siue enī hereticus.
siue scismaticus. siue facinosus q̄sq;
in confessione scēe trinitatis baptizet.
non ualet ille qui baptizatus ē abo
nis catholicis rebaptizari. ne confessio
uel inuocatio tanti nominis. uideatur

Q annullari. **xvi.**
Quia nichodemus. ad primam
d̄ni responsionem sollicitus. quom̄
sit intelligenda. diligenter inquiri
meretur iam plenius instrui. & quia
scēa natiuitas. non carnalis. sed spiri
talis sit audire. Respondit nanq; u
li ihe. Amā dico tibi. nisi quis rena
tus fuerit ex aqua & spū. non potest
introire in regnum d̄i. Cui' natiuita
tis modū subsequenter exponens.

pr̄fiusq; acarnali distinguens ait. Quod
natum est ex carne caro est. q̄ quod
natum ē ex sp̄u sp̄c est. Natura sp̄c
inuisibilis. carnis est uisibilis. atq; ido
carnalis generatio uisibilit̄ amminista
tur. uisibilib; increm̄tis. qui in carne
nascitur. p̄tatum momenta p̄ficiat.
spiritalis autē generatio. tota inuisi
biliter agitur. Nam uidetur quidem
qui baptizat̄. in fontē descendere.
uidetur aquis intingui. uidetur de
aquis ascendere. q̄d autē in illo. laua
erum regenerationis egerit. minime
potest uideri. Sola hoc fidelium pie
tas nouit. quia peccator in fontē de
scendit. sed purificatus ascendit. fi
lius mortis descendit. sed filius resur
rectionis ascendit. Filius p̄uaticatio
nis descendit. sed filius reconciliatio
nis ascendit. Filius ir̄ descendit. s;
filius iudicij ascendit. Filius diaboli
descendit. sed filius d̄i ascendit. So
la hec eccl̄a mater que generat nouit.
Ceteris oculis insipientium uidetur ta
lis exire de fonte. qualis intiauit.

DOM. I. POST OCT. PENT.
Incipit p̄logus beati Ieronimi
p̄bri. in libros regum. l. i.

VIGINTI DUAS
esse litteras apud hebre
os. syrorum quoq; q̄
chaldeorū lingua testatur. que hebre
e; magna ex parte confinis est. Nam

q̄ ipsi uiginti duo elementa habet.
eodem sono. sed diuersis karakterib;
Samaritani autē pentatheucū moy
si. totidem litteris scriptitant. figu
ris tantū q̄ apicibus discrepantes.
Certumq; est esdram scribam legisq;
doctorem. post captam ierlm̄ q̄ in
stauracionem templi sub iorobabel
alias litteras repperisse. quib; nunc
utimur. cū ad illud tempus idem sa
maritanorū q̄ hebreorū caracteres fue
runt. In libro quoq; numerorū hec ēa
dem supputatio litterarū. sub leuitarū
ac sacerdotum censu mystice ostendi
tur. q̄ nomen d̄ni tetragramaton
in quibusdam grecis uoluminib; usq;
hodie antiquis inuenimus expressū
litteris. Sed q̄ psalmi tricesimus sex
tus. q̄ centesimus decimus. q̄ centesi
mus undecimus. q̄ centesimus octa
uus decim̄. q̄ centesimus quadragesi
mus quartus. quamquā diuerso scri
bantur metro. tam̄ eiusdem numeri
teruntur alphabeto. q̄ hieremie; lam̄
tationes. q̄ oratio eius. Salomonis
quoq; in fine p̄uerbia ab eo loco in quo
ait. Mulierem forte quis inueniet.
isdem alphabetis uel incisionibus
supputantur. Porro quinque littere.
duplices apud hebreos sunt. caph.
mem. nun. phe. sade. Alter enim
phas scribunt̄ principia. medietatesq;
uerborū. alter fines. Vnde q̄ q̄nq;